

(١)

KYAWAWAN DABI'U NA MUTUNTAKA A SURATUL HUJRAT

Godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin talikai, wanda a cikin littafinsa mai girma yake cewa: **((Ya Manzon Allah ka ce masu: Ni dai kam Ubangiji na ya shiryatar da ni zuwa ga madaidaiciyar hanya, addini ne tsayayye, wato addinin da Annabi Ibrahim (AlaiHis Sallam) ya zo da shi, mai cike da nagarta, lallai bai taɓa kasancewa cikin mashrikai ba))**. Ina shaida wa babu abin bauta wa da gaskiya sai Allah shi kaɗai, ba shi da abokin tarayya.. Ina shaida cewa lallai shugabanmu, kuma Annabinmu Muhammadu, bawan Allah ne, kuma Manzonsa, wanda yake cewa: **(Lallai an aiko ne kawai saboda in cika kyawawan dabi'u)**.. Ya Ubangiji ka yi masa salati, shi da Alayensa da Sahabbansa, da duk wanda ya bi su da kyautatawa har zuwa ranar sakamako.

Bayan haka:

Lallai Alkur'ani mai girma cike yake da ayoyi masu girma, da suke dasa harsashen kyawawan dabi'u, masu kuma girma, hasali ma akwai surorin da gaba ɗayansu sun zo ne domin su kafa al'umma mai daraja da mutuntaka, kamar dai suratul Hujrat, wadda ta kafa wasu gungu na kyawawan dabi'u masu girma, irinsu: **bincike domin tabbatar da gaskiya a cikin komai**, musamman idan al'amarin yana da jibi da harkokin mutane, Allah Maɗaukakin Sarki yana cewa: **((Ya ku waɗanda**

(۲)

kuka yi imani, idan wani fāsiki ya ketare shari'ar Allah ya zo maku da kowane irin labari, to ku bincika ku tabbatar da gaskiyarsa; saboda kada ku cutar da wasu mutane –da ba ku san hakikaninsu ba-, hakan sai ya sanya ku yi nadama akan abin da kuka aikata, kuna: ina ma ba mu aikata hakan ba, a lokacin da bayani ya bayyana cewa ba su da wani laifi)), shi addinin Musulunci yana gina komai nasa ne akan yakini da tabbas, ga Annabi Sulaiman (AlaiHis Salam) nan lokacin da al-Huda-huda ya zo masa da labarin waɗanda suke bauta wa rana ba Allah ba, ya sifanta labarin da cewa labarin ne na gaskiya da yakini, duk da haka bai amshi maganar haka kawai ba, sai da ya sanya aka bincika, aka tabbatar, kaman yanda Alkur'ani mai girma ya kawo mana ta bakinsa, Allah Mai girma yana cewa: **((Ya ce: za mu bincika mu gani, shin gaskiya ka faɗa, ko kuwa kana cikin makaryata))**, Annabinmu (SallalLahu alaiHi wa sallam) yana cewa: **(Zunubi ya kai zunubi a ce mutum ya bayar da labarin duk abin da ya ji)**, Imam An- Nawawi (Allah ya kara masa rahama) ya ce: a al'adance mutum yakan ji gaskiya da karya, saboda haka idan ya bayar da labarin duka abin da ya ji, to lallai ya yi karya kenan, saboda ya bayar da labarin abin da bai faru ba, lokacin da wani mutum ya shiga wurin Sayyiduna Umar Bn Abdul'aziz (Allah ya kara masa rahama) ya faɗa masa labarin wani mutum, sai ya ce masa: in kana so sai mu bincika al'amarinka, in karya ka yi, to kana cikin waɗanda suke cikin wannan ayar: **((Idan wani fāsiki ya ketare shari'ar Allah ya zo maku da kowane irin labari, to ku bincika ku tabbatar da gaskiyarsa..))**, idan kuma maganarka gaskiya

(۳)

ce, to kana cikin wannan ayar: **((Mai yawan aibata mutane, mai yawan yi da mutane, mai yawan yawo da maganganu a tsakaninsu da niyyar bata zamantakewa))**, idan kuma kana so za mu iya yi maka afuwa, sai ya ce: Ya Amiral muminina, a yi mini afuwa, ba zan sake ba. Lallai da a ce kowannenmu yana bincika gaskiyar abin da ya zo masa domin ya tabbatar da shi, kafin ya yi hukunci, ko kafin ya yada, da kuwa jita- jita ta rasa tasirinta, da kuma masu yada jita - jita sun daina yada ta a cikin al'umma.

Haka ma a cikin manyan dabi'un da wannan sura ta dasa akwai: **Nesantar yi da mutane**, Allah Madaukakin Sarki yana cewa: **((Kada wani sashe naku ya ambaci wani sashe da abin da yake ki a lokacin da ba ya nan, shin akwai wani cikinku da yake son ya ci naman dan uwansa danye bayan ya mutu? Lallai ba ku son haka, don haka ku nesanci yi da mutane; saboda daidai yake da cin namansu, ku kare kanku daga azabar Allah ta hanyar aiki da umurnin da ya bayar da nesantar abin da ya hana. Lallai Allah mai yawan amsar tuban masu tuba ne, mai kuma mayalwaciyar rahama ne ga talikai))**, an ruwaito Hadisi daga Sayyiduna Abuhuraira (Allah ya kara yarda da shi), Manzon Allah (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Shin ko kun san mene ne giba?)**, sai suka ce: Allah da Manzonsa ne suka fi sani, sai ya ce: **(Ka ambaci dan uwanka da abin da yake ki)**, sai aka ce: To idan abin da aka fadin yana tare da dan uwan nawa fa?, sai ya ce: **(Idan abin da ka fadin yana tare da shi, to ka yi gibarsa kenan, idan kuma ba shi tare da shi, to ka yi masa karya kenan)**, lallai babu abin da zai ingiza

(٤)

mutum wajen yi da mutane banda shagaltuwa da aibin mutane da kawar da kai ga barin aibobinsa, Manzon Allah (SallalLahu alaiHi wa sallam) yana cewa: (Mutum yana ganin kura a idon dan uwansa, alhalin ya manta da kutulture da yake idonsa).

Hasali ma an bukaci dan Adam da ya bai wa mutuncin dan uwansa kariya, Annabinmu (SallalLahu alaiHi wa sallam) yana cewa: **(Duk wanda ya kiyaye mutuncin dan uwansa, Allah zai kiyaye fuskarsa ga barin wuta a ranar alkiyama).**

Haka ma akwai: **dabi'ar nesantar zunde**, Allah mai girma yana cewa: **((Kada wani sashenku ya aibata wani sashe..))**, ma'ana: kada ku aibata junanku, shi "Lamzu" yana kasancewa ne ta hanyar magana, "Hamzu" kuma a aikace ake yinsa, lallai Alkur'ani mai girma ya hana aikata duka biyu, Allah yana cewa: **((Azaba mai tsanani da halaka sun tabbata ga duk wanda tādarsa ne aibata mutane ta hanyar magana ko nuni, ko yake magana wajen cin mutuncin mutane))**, su ne wadanda suke sukar mutane, suna aibata su, suna kuma kiransu da sunayen da ba sa so, ko su jingina masu sifofin da suke kyama, wannan ayar gargadi take yi ga masu aibata mutane da maganganunsu, ko da aikinsu, inda Allah ya yi masu tanadin azaba mai tsanani akan haka, an ruwaito Hadisi daga Sayyiduna Abdullahi Bn Mas'ud (Allah ya kara yarda da shi) ya ce: Lokacin da aka umurce mu da yin sadaka, mukan tafi kasuwa mu yi dako, sai Abu Akil ya zo da rabin sa'i daya, wani mutum kuma ya zo da sama da abin da ya kawo, sai munafukai suka ce: Allah ya fi karfin sadakar da wancan ya kawo, shi

(e)

kuma wannan riya ce kawai ya yi, sai ayar: **((Wadanda suke aibata masu bayar da taimako cikin muminai a sadakar da suka bayar, da wadanda ba su da shi sai abin da suka himmatu wajen samar da shi, sakamakon haka sai suna yi masu izgilanci, Lallai Allah ne zai saka masu da sakamakon izgilancin, suna da azaba mai rafadi a ranar alkiyama))** ta sauka.

Haka ma a cikin dabi'un akwai: **rashin yi wa mutane izgilanci**, shi mumini na gaskiya ba ya yin izgilanci, Allah mai girma yana cewa: **((Ya ku wadanda kuka yi imani, kada wasu mazaje daga cikinku su yi wa wasu mazaje na daban izgilanci, mai yiwuwa ne su kasance mafiya alhairi a wurin Allah sama da masu izgilanci. Kada kuma mata muminai su yi wa wasu matan muminai izgilanci, mai yiwuwa ne wadanda aka yi masu izgilancin su fi alhairi a wurin Allah sama da masu izgilancin..))**, lallai addininmu ya hana mu aikata duk wani abu da zai cutar da wasu, a cikin sifofin mumini dole ne ya zamo ba mai cutar da kowa ba, babu abin da yake fitowa daga gare shi sai alhairi ga mutane, da kuma amfanar bil'adama.

Lallai (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya hana aikata duk wani abu da zai cutar da wasu, shin da magana ne, ko aiki, ko nuni, a koda yausha (Sallallahu alaiHi wa sallam) yana yi wa mutane mu'amala ta yanda zai daga darajarsu, da girmansu a idon jama'a, an ruwaito daga Ummu Musa ta ce: An ambaci Abdullahi Bn Mas'ud a gaban Aliyu, sai ya fadi falalarsa, sannan ya ce: wata rana ya hau wata bishiya, yana son ya ciro

(٦)

wa abokansa, sai abokan nasa suka yi masa dariya saboda gajartar kafarsa, sai Manzon Allah (SallalLahu alaiHi wa sallam) ya ce: **(Mene ne kuke yi wa dariya? Lallai nauyinsa a mizani ranar alkiyama ya fi nauyin dutsen Uhdu).**

Wannan kenan, ina neman wa kai na da ku gafara daga Allah Madaukakin Sarki..

****

Godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin talikai, tsira da amincin Allah su tabbata ga cikamakin Annabawa da Manzanni, shugabanmu Annabinmu Muhammadu da Alayensa da Sahabbansa, da waƙanda suka biyo bayansu.

Ya 'yan uwana Musulmai:

Lallai a cikin mafi girman dabi'un da suratul Hujrat ta yi kira zuwa gare su akwai: **Girma 'yan uwantaka da gyara tsakanin masu sabani da juna**, Allah Madaukakin Sarki yana cewa: **((Lallai waƙanda suka yi imani da Allah da Manzonsa ba wasu abu ne ba face 'yan uwan juna, waƙanda tuni imani ya haɗa zukatansu, ku daidaita tsakanin 'yan uwanku biyu saboda kiyaye 'yan uwanta na imani, ku samar wa kawunanku da wata katanga da za ta kare ku ga barin azabar Allah ta hanyar aiki da umurninsa da nesantar abin da ya hana, kuna masu fatan Allah ya yi maku rahama saboda tsonon Allah da kuke yi)), lallai gyara tsakanin masu husuma**

(Y)

da juna yana ɗaya daga cikin manyan ɗabi'un da wannan sura mai girma ta yi kira zuwa gare shi, abin da addininmu yake kira wajen samar da al'umma dunksulalliya mai haɗin kai, da rangwame wa juna, abin da zai kai zuwa ga tabbatar da kimar rayuwar tare, a wani yanayi na sabo da kuma kusanci, nesa da rikici gami da sabani, lallai wannan shi ne maganin duk wani abu da zai kai zuwa ga rikici gami da sabani.

A cikin rayuwar iyali ma Alkur'ani mai girma ya yi kira da a duk sanda aka sami sabani tsakanin ma'aurata, suka gaza warware shi a tsakaninsu, to a nemi waɗanda ake kyautata masu zaton kawo gyara daga cikin danginsu; domin su shiga tsakani, su yi masu sulhu, Allah Maɗaukakin Sarki yana cewa: **((Idan aka sami sabani a tsakanin ma'aurata biyu, kuka kuma ji tsoron kada ya girma ya kai ga rikicin da zai kai su ga rabuwa, to, ku zaɓi masu sulhu guda biyu: ɗaya daga danginsa, ɗayan kuma daga danginta. In dai sun yi nufin kawo gyara, to, lallai Allah zai datar da su zuwa ga abin da yake shi ne alhairi ga ma'auratan, ko dai su cigaba da zaman auren cikin kyautata wa juna, ko kuma su rabu cikin mutunci. Lallai Allah yana riskar duk wani abu na zahiri da baɗinin da yake tattare da bayi)).**

Wannan ruhi na gyara ya cigaba zuwa cikin al'umma gaba ɗaya, domin a samar da nagartacciyar al'umma, Allah Maɗaukakin Sarki yana cewa: **((A mafi yawan lokuta babu wani alhairi tattare da mutanen da suke ɓoye maganganun da suke yi a cikin zukan su, ko waɗanda suke yi tsakanin su da juna; saboda sharri ne ake ɓoye shi, sai dai idan abin da aka**

(A)

foyen ya zamo bayar da umurni ne da yin sadaka, ko aikata wani aiki mai kyau, ko daidaita tsakanin mutane da gyara zumunta, wafannan kam duka alhairai ne, duk wanda ya aikata haka saboda neman yardar Allah Madaukakin Sarki, to kuwa lallai Allah Madaukakin Sarki zai ba shi babban sakamako a nan duniya da lahira; saboda abin da ya aikata)).

Lallai Annabi (Sallallahu alaiHi wa sallam) ya bayyana sakamakon kawo gyara da sulhu a cikin al'umma, da tasirin lalacewar dangantaka, a inda yake cewa: **(Shin ba na fada maku abin da darajarsa ya fi na sallah da sadaka ba?)** sai suka ce: Ey, ya Manzon Allah fada mana, sai ya ce: **(Daidaita tsakanin masu husuma da juna, lalacewar dangantaka ita ce: mai aske komai, ba wai aske gashi nake nufi ba, ina nufin aske addini).**

Lallai mumuni na hakika shi ne wanda ya dauki gyara da sulhu suka zamo masa manhaji a rayuwa, duk inda aka same su, to alhairi yana nan a wurin, Annabinmu (Sallallahu alaiHi wa sallam) yana cewa: **(Lallai a cikin mutane akwai wafanda su mabudai ne na alhairi, makullai ne kuma su na sharri, haka ma a cikin mutane akwai wafanda su mabudai ne na sharri, kuma su makullai ne na alhairi, aljanna ta tabbata ga wafanda Allah ya sanya mabudan alhairi a hannunsu, azaba kuma ta tabbata ga wafanda Allah ya sanya mabudan sharri a a hannunsu).**

Ya Allah Ubangiji ka shiryatar da mu zuwa ga mafi kyawon dabi'un da babu mai shiryatarwa zuwa ga mafi kyawonsu sai

(9)

**kai, ka kiyaye mu daga barin munanan dabi'un da babu
wanda yake kiyaye wa zuwa ga mafi muninsu sai kai, ka
kiyaye mana kasarmu, da sauran kasashen duniya baki daya.**